

آنادولو مجوسی

علم و ادیانده باعث آیلور مرقوم

مندرجات

کمال احمد	عایشه توزکوسی	محمد مهال	ملیت پرو لکک معناسی
فخر الدین محمدی	الاسه	حبیب عاصم	(بیلشیر بیلشیرلره اوکره تون)
رشاد شمس الدین	قانت و فلسفه سی	مهنی ضیا	تورک قوملری
محمد شرف	آنقره	حبیب فاضل	بالان دوکن داغری
محمد امین	(ارتجاع قارشینده کنجک)	محمد مظفر	غربت آقشامنده
محمد فاضل	اورفا شاعرلری	محمد کمال	برتقدیر تجر به سی
محمد خالد	نجایتینک شعر	مکریم خلیل	آنادولونک تشکلی
ضیاء الدین فخری	آنادولو قادیقلی	اسماعیل نامی	داغلره
محمد طاهر	عمر سیف الدین دائر	عمر بدر الدین	کوکلی
حسن جمیل	جنازه نویسی (حکایه)	صمیم کمال	اوسبای کوزل ایچون
عبدالرحیم شریف	موش اوواستده	محمد فاروق	جشمه
آناک ایزلری		ضیاء الدین فخری	تاریخچه ارضروم
		صلاح الدین محمدی	(اسولسز جالشه تک تیجملری)

مملکتلر بزم ایچون اک جاذب برقطه اولور ، چونکه اوراده کی مساعی قیصه برزمانده قیمتلی ثمره ویریر ، اوراده چالیشیرکن یابدیغمز ایشک اهمیتی بزم قاتلانہ جغمز زحمتلرک آجیلرینی اونوتدیریز : بیلیرزکه بوسعی سایه سنده زمان زمان انادولو تورکنک قان دوکمه شک اوکنی آلا جغز ، مملکتک برکوشه سنی آرتیق جهنم اولامیه جق برحاله صوقاجغز . اوراده کی انسانلری ، چوجوقلری مملکته نافع برحاله کتیره جکز . برکنج خدمتلرینک بونتیجه لرینی ، بو ثمره لرینی تخیل ایتکه باشلادیمی آرتیق محرومیت آجیسی دویاماز ، کشفیات ایچون اوغراشان عالمک زحمتدن ، میسیونرلرک تهلکه دن ذوق آلدقلری کی .

عصیان همنزه ترتب آیدن وظیفه نی بزه کوستریبور ، آتش سوتجه یاپاجغمز ایشی خاطرلاتیور ؛ شرقی انادولوده جاهل برکته وارکه حلال وحرامی تورکک اعتقادینه اویمايور ، قازانچ طرزی ابتدائیدر ، قلبی وطنه دکل ، شو ویا بوشیخه ، یاخود بکه باغلامشدر . او اعتقاد دکیشمیدر ، اونلرده تورکله برابر یورو به ییلمک ایچون اله صابانی آمالیدر ، اونلرده ینه برشیخه طاماملی ، مخلوق معبود یاپامایدیر . اونلری بو سوبه یه یوکستمک بزم وظیفه مزدر .

اووقت بوکون عصیان ایده نلرک اولادی کورورکه انسان کی یاشامی ایچون تک برچاره واردر : اوده تورک کی دوشونک ، تورک کی دویق ، تورک کی ایستاقدر . بووحدتی یامق ایچون اوغراشان دماغ واللر نه طاتلی ، نه فیضی اثرلر یاراتیرلر . اونلردرکه انسانلقلرینک ایجاب ایتدیکی وظیفه نی ادراک ایتشلردر .

دارالفنون فلسفه تاریخی مدرسی

محمد امین

انادولوا دیبانی

اورفا شاعری

اورفا ، دینی ، وطنی ، ناموسی ، شرقی اوغرینه یابدینی فداکارلقلرله ، کوستردیکی حماسلرله تاریک بارلاق صحیفه لرینی اشغال ایتدیکی کبی عالملری ، شاعرلری ایله ده بویوک برنام قازانمشدر ، تاریک قاورایا بیلدیکی زماندن شیمدی به قدر بر جوق ثولمز سبالرک مهدی اولمشدر . داها قرون اولی ده زمانک اک بویوک مدرسه سی اورفاده آچیلدی ،

بومدرسه ده الی دن زیادہ مدرسہ ہر طرفدن فیض والہام آلی ایچین آقین آقین بیریکن یوزلرجه طلبہ منتظمأ و معین ساعتلرده درس ویردکری مرویدر . [۱] سینہ سنده حضرت ابراہیمی یتشدیرن اورفانک [۲] نمرودک صحنہ سلطنت و شوکتی اولدینی ایچین ده تارینخده بویوک موقعی واردر .

بالآخره عربلرک زیر اداره لرنده ایکن ده برطاقیم مصنفلر ، محشیلر یتشدیرمش ، نہایت ۹۲۶ سنہ سنده عثمانلی توزکری نہ انتقال ایدرک علم ساحہ سنده کی خطوہ لرنی آتمندہ دوام ایتمش ، برجوق طالعمر ، شاعر لری یتشدیرمشدر .

اورفانک بوقیمتلی اولادلری آنجاق صاعقلر لرنده خلقجه طائمش ، فقط مع الاسف ثولونجه جملری ایله برابر اسملری ده دفن ایدیشدر .

اورفا ، شاعر لرنک جوشغون روحلرندن قوبان فورطنہ لری ، طاشان فریادلری ، قلبلرنک درینلکلرندن یوکسلن اینلری ، حسلری دیکلر و خلقه دیکلہ تیر . آجیلر نہ ، اضطرابلر نہ ، سونچ و بایراملر نہ اشتراک ایدر . سوزولمش ، صاف سہاسی آتندہ اطرافہ صیرہ لادینی کومہ کومہ طاغلر آرد سنده خلقیلہ برابر صوکسز براختلاچہ سرور و ماتملرنی قدسی طوبراغندہ ، یشیل اووسندہ ، مائی کولکلک لری آرد سنده ہمایسز سسلری ، واویلا لری طویلار ، اختیار لغہ یاقیشیر بروقار ایله ترنم ایدر . حماسلرنی ، داستانلرنی باغیرہ رق او قور . بونکله برابر اورفائی طانیانلر آذر . اورفائی تورکلرہ نابی طانیتمش ، تاریخ ادبیاتہ اورفا اسمی ایلک دفعہ نابی ایله برابر کچمشدر .

اورفا یالکز نابی دکل ، نابی درجہ سنده دیکر برجوق سہالری یتشدیرمش ایسہ ده بونلر مع الاسف محیطلرنک چارچوہ سی خارجہ چقامہ مشلر و بالخاصہ اثرلرنک ساحہ مطبوعاتہ کچمہ مسندن طولایی متروک و منسی قالمشدر . فقط بزہ ترک ایتدک لری اثرلر اونلری یکیدن اجیا ایدہ جک قدر قیمتیدر . بوشاعر لرک فریادلری ، نالہ و ترنملری بوشلقده غیب اولان سسلر کی معکسز قالمش ، برجوقلرنک اثرلری کندیلر یلہ برابر کومولمش ، بغضیلری صاحب لرندن صوکرہ آز یاشامش نہایت سونمش و اونوتولمشدر . زمانک اہمیت و لا قیدیسی ایله محو و پریشان اولان ، ضیاعہ اوغرایان بو اثرلر دن بوکون

[۱] اورفا تاریخچہ مسندن : او وقت اسمی [Our] ایدی . بالآخرہ باغلی باغچہ لی پر معناسہ اولان عرفہ تسمیہ ایدلمش ، عربلر و تورکلر زمانندہ ینہ عرفہ معناسہ و یا عرفہ دن مخفف اولہرق رها نامنی طانیتمشدر .

[۲] حضرت ابراہیمک دوغدینی موقع (مولود خلیل) نامیلہ معروف و زیارتکاحدر . ینہ حضرت ابراہیمی نمرودک آتہ آتدینی موقع (خلیل الرحمن عین ذلیخا) نامیلہ یاد ایدلمکدہدر .

بعض پراکنده و یازمه مجموعه لردن بشقه برشی قلمه مشدر . بز ، هیچ اولمزسه بوموجود اولانلری تدقیق ایله تاریخ ادبیاتمه شمدی به قدر مجهول قنش شخصیتلری طایتدیرمق ، یکی سیالر علاوه ایتک ایسته یورز .

بوکون برچوق شاعرلر واردر که بر قاج پارچه شعرلرینه تضادف ایدیلیورسده نه طویلر بر دیوانلری واردر ، نه ده شخصیتلرینی طایتان بر اماره . صوک زمانلرده بو اونوتولش سیالری یکیدن احیا ایتک ، دویغولرینی بزه بیراقدقلری اثرلریه آکلامق وه ، تورکه طاتحق وظیفه اولدیفنی ادراک ایدن اورفا کنجلیری بو شاعرلرک موثوق اثرلرینی جمع و تدقیق ایچون صرف مساعی ایتکده درلر .

ماضی پرست بز محیطک تأثیری آلنده ازیلن اورفا شاعرلری طبیعتک ویردیکی بون سرمایه نره اسکی دیوانلردن آلدقلری الهاملری ده علاوه ایتش و حس و فکرلرینی اولدقجه سلیس بر صورتده افاده ایتشلر در . بو شاعرلرک اکثریسی متصوفدر . روحلرینی تصوف زنکیلتدیرر . حیلرینی عشقک ، هجرانک قلبلرینه القا ایتدیکی الهامات اینجه لشدیرر . صوصایان کوکلرینی ، درین اضطرابلرینی فریادلریه ترنه ایدرلر . بوتتره ک ستر بو یورغون کوزلرده سوزیلن خیاللر ، دوشونجهلر ، بواسضرابلی فریادلر هپ شعردر . خلق ، بونلری طوبلار ، بسته لهر ، تغنی ایدر . بونلر ملی شریقلر در . بونلری اوقورکن ذوق و غرور دویار . بو شاعرلر آره سنده حکمت ، نایب ، حاجی رشید افندیلر کبی پویوک غنلر بولندینی کبی بابا قانع کبی کوزل شعرلر یازان امیزده واردر . هرآی بونلردن برینی تدقیقه چالیشه جغز .

— ۱ —

حکمت

حکمت زماننده علمی و شعری ایله بوتون همشهریلرینک حرمت و محبتی قزانتش ایدی . عربی و فارسی به فضله اهمیت ویره رک چالیش زماننک اک بویوک عالم لردن اولان واعظ مصطفی لامع افتدیدن اجازت آلمشدر . باباسی ایوب آغا امی ایدی . فقط او غلبرنده کی جوهر استعدادی کوزده رک تحصیللرینه اهمیت ویردی و بزه حکمت کبی ، شوکت کبی ایکی قیمتلی شاعر بر اقدی .

حکمت شاعرلک ادعاسنده دکلدی ، فقط روحنک جوش و خروشی شاعرلر آره سنده ده اوکا ممتاز بر موقع قازاندیردی .

حکمت پک چوق سودیکی واکثریا اشعارینی تنظیر ایتدیکی همشهریسی نابینک بوتون
غزلیاتی تمخیس ایتک هوسه دوشمش اینسده عمری وفا ایتدیکندن آنجاق «را»
حرقه قدر کله بيلمشد .

حکمت طاشغین کوکلنده کی هیرانک ، عشقک الهاميله ياراتدینی شعرلريله اوزکون
قلبی ، یورغون روحنی کینشله تیر . بعضاً دینی وجد ایله هایقیریر ، تصوفی اعتقادلرینی
اظهار ایدر :

ای بنم جان ابجره جاتانم حسین
سودیکم دولتی سلطانم حسین
جانفدای خاندان حیدرم
دین اوله یولکده بوتانم حسین
بن حبیبییم حبیبی مشریم
ای بنم قلبده ایمانم حسین
حسرت دیدارک ایله روز وشب
قان دوکهر بوچشم کربانم حسین
درد عشقکه بو حکمت بنه که
خسته در ای درده درمانم حسین

کبی فریادلرله آل عبايه قارشی قلبنده بسله دیکی محبتی ، انجذابی بیلدیریر . حکمت ،
عشق حبیبینی روخنده متجلی بولویور ، مقصدی جانانه قاووشمقدیر . فقط اوکلنده
تجلی ایتدیکندن و مشاهده ایدن ینه کندی اولدینگندن بردرلو قاووشامیور . بو قدر یقینده ،
حق کندیسنمه بولونان جانانه فورطنه لر شکنده فوران ایدن فریادلريله دردینی ، عشقنی
سویلیور . آجیلرینه ، اوزکون وقوتسز سسلريله درمان طلب ایدیور :

بن حبیبییم حبیبی مشریم
ای بنم قلبده ایمانم حسین

حکمتک خیاللری هرکسک روخنده دولاشیر . مخاطبی هرکسدر . بعضاً جناب
حقک امرلرینی دنیايه فدا ایدنلره ، قناعتکارلنی ترک ایله سیم وزره تمایل ایدنلره قارشی
شکایتده بولنور .

دهرک بيله هم کنج فراغت نره سنده
بودار فتانک هله راحت نره سنده
شهووت ایله در رابطه سی عشق مجازک
نفسک هوسیدر بو حقیقت نره سنده
ابنای زمان سیم وزره قیلدی پرستش
احکام التبییه حرمت نره سنده

الله اولان طاعتی مخلوق ایچون ایلر
دین یوق بوشاغده دیانت نره سنده

.....

.....

برفورطنه در فتنه آسیب زمانه
حکمت داها امید سلامت نره سنده

حکمت عشقی ، حقیقی اولارق سوهر . هر کسک آخزنده دولاشان عشق کله سنک
معناسی آ کلامایانلره ویا کلس آ کلا یانلره کفرلر صاوروریر . دنیانک فانی اولدیغنی ،
دنیا ده آرانیه جق غایه لرك هیچدن عبارت بولوندیغنی آ کلاتمق ایستر . پاره ومزیناته
فضله رغبت ایدنلری لندن کلدیکی قدر منعه چالیشیر ، اونجه هرشی فانیدر . فنایه رغبت
عقلسز لقدر . کوزلی کوزل کورمک معنویاته وقوف ایله قابل اوله بیلدیکنی ، خالق ، عالم
معنوی یه قارشى دویولان روحی انجذابك عشق حقیقی اولدیغنی سویلر . جناب حقه
اولان عشق بر حکمت روحیه در ، عشق مادی ایسه انسانک انجریسنی یاقار . عشق حقیقی
روحه سرینلک ، قلبه کنیشلک ویرر .

جناب حق مخلوقانک هر ذره سنده کورور ، کورمک ایستر . اوکا روحی اشتیاقله
مفتوندر ، حیراندر . استقامت وزهد در که انسانلره سعادت ، رفاه و سلامت بخش ایدر ،
دیر . ریاکارانه پرستلر اونى سیکیرلندیریر . دهرده بو حاللره امید سلامت اوله میه جغنی
سیرک صفالته ، چایق قاشلرینه کنیش وجیق آلتنه ، اوزون کیریکلری آره سنده
سوزولن الا کوزلرینه قورو آغیر بر طور ویره رک آ کلاتیر [۱] آ کلاتنجه جوشار
بوجوشغونلق شعرینه داها کوزل براحنک ، افاده سه داها قوت وشدت ویرر . افاده سی
اولدجه سلیسدر . شعرلرینی قلب لسانیه سویلر . صفوت قلبه مالکدر ، شعرلرینی عروض
وزنیه یازار . صنایع ادبیه یه رعایت ایدر . قافیه لری دائماً متیندر . دماغی مدرسه تربیه سیله
آشیلاندیغندن ماضی پرستدر . محاکمه سی غایت قوتلیدر . درس لرنده بولونش اولانلر
غایت کوزل وجوق واضح درس آ کلاتیشی اولدیغنی نقل ایدیورلر . یالکز تورکجه
دکل ، عربی وفارسی شعرلری ده کوزلدر .

حکمت مدرسه تحصیلرینک بوشه زمان ضایع ایتمکدن باشقه هیچ بر منفعت تولید
ایتمه جکندن و مدرسه ده کی انتظامسزلقدن شکایت ایدر کن

حکمت از دغدغه مدرسه در دل صدغم

باده تاب کی ، خانه خار کی

[۱] حکمتک بر کوزینک کورمز اولدیغنی بعض ذواتجه روایت ایدیلکده در .

حکمت عاشقدر . متقدر . تصوفی سوده فقط متصوف دکلدر . منطقی و فلسفه سی قوتلدر .
 کائناتک هر ذره سنده ضاقل اولان سرک افشاسنده ارباب وقوفک قورقوب سکوت
 ایتدیکنی و کندیسیده بیان ایدهمیه جکنی ، اکثر کیمسه لری بونی آکلامادن عاجز اولدیغنی
 سویلر کن :

کلنلر جمله اسرار جهانندن بی خبر کلش
 بیلن اسرارینی نام ونشانندن بی خبر کلش
 اولانلر واقف اسرار اولدیلر خاموش
 بو حکمت خانه یه جمله بیاندن بی خبر کلش

دنیور : زمانک روشنه آلدانانلره آجیز و انسانلرک نه قدر عاجز ، نه قدر هیچ اولدیغنی
 ایضاح ایدر کن

برطرف موت ایله ماتم برطرف ذوق و سرور
 بربرندن بی خبردر نوع انسان بویله در

دیر .

حکمت هر شی جناب حقک آرزو واداره سیله اوله بیله جکنی ، جزیه و اراده تک بر لفظ
 مجرد ، برواسطه دن باشقه برشی اولمادیغنی ، دنیاده آرزوسنه نائل اولانلرک آز اولدیغنی
 سویلر ، بو آرزو و امید پیشنده جانلرینی فدا ایدنلره ، بو اوغرده وجودلرینی ، وارقلرینی
 تلف ایدنلره آجیه زق

کیمدر عیجا واصل اولان جوی مراده
 لب تشنه شهید اولماده در چوقلر آراده
 حقدن بیلیم هر نه ظهور ایتسه جهانده
 بر لفظ مجرد کیدر جزؤ اراده
 سن دانسی کل کوشه میخانه ده اوکرن
 ساغر سکا حق الخیری قیلسون افاده

دیه عشقک ، ذوقک حتی آجی واضطرابک روحنده تولید ایتدیکی آهنگدار شعرلری
 روزگار کبی خلقک قولاغنه فیصلدار :

کلزار جهانده نیجه بیک سرو و سمن وار
 اما دیه مم سن کبی برغنجیه دهن وار
 زاهد بزه مدح ایله مه سن حور جناتی
 دنیاده دخی ساق ایله صحن چین وار

حکمت دنیا پرست اولماقله برابر دنیادن بیقمش و اوصانمشلردن ده دکلدر .
 غایت ظریف حسلری واردر . انکینده ایکله یین برقاوال کبی حسلرینی و هجرانک

اضطرابی خسته و ضعیف سسلریله ترنم ایدر . بودرین وصیمی سسلری کوکلری
اویالار ، قیلرده فسونکار بر تاثیر اجرا ایدر .

عجبکم نره در اول مه جینم
جگر کوشه م افندم نور عینم
عجب کیملره در صحبتده شیمدی
بنم آرتقده در آه و آئینم
دیار غربتک پامالی اولدم
غمیله دولدی بوقلب حزینم
خیال یار چیتماز خاطرمدن
کیجه کوندوز غم لولمش دلشیم
اسیر عشق یاد ایلری شیمدی
عجب گلشمی رحه نازنینم
کیه شرح ایله م بوحالی حکمت
رفیقم درددر محنت قرینم

حکمت روحه جوشغونلق ویره رک قلبی صارصان هجرانک تحت تاثیرنده کوکلنه ؛
حصول بوله مش املره عائد سؤالیر ایراد ایدر .

عجب ای دل سنک بر لحظه خندان اولدیفک واری ؟
حریم وصلت دلداره شایان اولدیفک واری ؟

شعرلری قدر صیمی قلبه مالک اولان حکمت ۱۲۹۷ تاریخنده برصوک بهار صباحی
عشقنه ، هجرانه وداع ایده رک یوزلرجه جماعتک اوکنده قوری تابوتی ایچنده ابدیه
انتقال ایتدی . اونک درددرلی حالا قلیمزده ، سسلری حالا قولاقلریمزده در .

اورقلی

محمد فاضل

نجائی نك معرفی [*]

۲

نجائی نك غزللرنده باشلیجه عنصر ، خیالدر . اونلرده فکر ، حس ، بالخاصه
[*] برنجی مقاله مجموعه مزك بدنجی نسخه سنده در .